

Σάββατο 15 Σεπτεμβρίου 2018

Ο Μεταξάς, τα βιβλία, η δημοτική, οι τέχνες

Κύριε διευθυντά

Ο αγαπητός χειρουργός Δημήτρης Γεωργαντάς, σχολιάζοντας δημοτικά (στο φύλλο της 8ης Σεπτεμβρίου) παρατήρηση του συνεργάτη σας, διακεκριμένου συγγραφέα Τάκη Θεοδωρόπουλου, αναφέρεται σε «κιτρινικά επιτεύγματα του Μεταξά. Χρειάζεται προσοχή να μην εξαγνίζονται αποτρόπαιες πράξεις της 4ης Αυγούστου». Ετσι χαρακτηρίζει το κάψιμο βιβλίων τις πρώτες μέρες της απολυταρχικής κυβερνήσεως της 4ης Αυγούστου. Έργο προφανώς ζηλωτών του νέου καθεστώτος. Δεν μπορεί λογικά να είχε ασχοληθεί με το θέμα ο Μεταξάς και η κυβέρνηση του. Είχαν πολύ πιο μεγάλα και άμεσα προβλήματα να αντιμετωπίσουν.

Η επιστολή του κ. Γεωργαντά προκαλεί σε υπόμνηση κάποιων παρατηρήσεων για τις σχέσεις του Ιωάννου Μεταξά με την τέχνη και τον πολιτισμό στις διάφορες εκδηλώσεις του. Έχουμε και λέμε: «Μία άλλη ενδιαφέρουσα πλευρά του δικτάτορα ήταν η αγάπη του για τη δημοτική γλώσσα, που κατ' αυτόν αποτελούσε αδιάψευστη απόδειξη της πολιτισμικής συνέχειας στις λαϊκές συνειδήσεις. Ο ίδιος ο Μεταξάς ήταν προστάτης των δημοτικιστών (εφ' όσον βέβαια δεν ανήκαν στην Αριστερά) και φρόντισε μάλιστα να φέρει κάποιους κορυφαίους στο πανεπιστήμιο. Τέλος, υπήρξε ευνοϊκός προς τους Έλληνες Εβραίους, διαψεύδοντας την υποτιθέμενη ιδεολογική του συνάφεια με το ναζισμό». (Το έχει γράψει ο ιστορικός - ομότιμος καθηγητής ΕΚΠΑ Θάνος Βερέμης στο βιβλίο «Ο Μεταξάς και η εποχή του», Εκδόσεις ΕΥΡΑΣΙΑ, 2009, σελ. 16.)

«... Να θυμίσω ότι ως Επτανήσιος ο Μεταξάς ήταν δημοτικιστής, κουβαλούσε από τα γεννοφάσκια του την παράδοση των γραμμάτων που θεμελίωσαν ο Σολωμός, ο Πολυλάς, ο Λασκαράτος, ο Μαβίλης, ο Θεοτόκης κ.λπ. Δεν είναι τυχαίο πως αυτός τόλμησε, σε εποχή παρελθοντολογισμού και μεγαλοϊδεατισμού, να αναθέσει στον Μανόλη Τριανταφυλλίδη να γράψει Γραμματική της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ενώ παράλληλα ο Τζάρτζανος έγραφε το Συντακτικό της. [...] Κανένα έργο προπαγάνδας του μεταξικού οράματος δεν ανέβηκε... Όσον αφορά το κλασικό και νεοκλασικό ρεπερτόριο, παίχτηκαν Αισχύλος, Ευριπίδης, Σοφοκλής, Σαίξπηρ, Μολιέρος, Γκόγκολ, Ντοστογιέφσκι, Ίψεν, Χάουπτιμαν (σεσημασμένος αναρχοσοσιαλιστής), Ο' Νηλ, Πιραντέλο, Οσκαρ Ουάιλντ (σεσημασμένος ομοφυλόφιλος)... Ουδεμία, τουλάχιστον στο Εθνικό Θέατρο, ασκήθηκε λογοκρισία». (Τα έχει γράψει ο συγγραφέας και θεατρικός κριτικός Κώστας Γεωργουσόπουλος στα «ΝΕΑ» - Βιβλιόδρομο, 2-3 Δεκεμβρίου 2006). Βερέμης και Γεωργουσόπουλος, προσωπικότητες αναμφισβήτητων δημοκρατικών πεποιθήσεων.

Εγώ -να ψιθυρίσω- θυμάμαι τις ενθουσιώδεις κριτικές (το 1939) στον αγγλικό Τύπο παραστάσεως του «Αμλετ» από το Εθνικό Θέατρο στο Λονδίνο με τον Αλέξη Μινωτή.

ΝΙΚ. Α. Γ. ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΣ